

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра української мови

Кафедра української і зарубіжної літератури

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК

Для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **01Освіта/Педагогіка**

Спеціальність: **014.01Середня освіта. Українська мова і література**

Освітня програма: **Середня освіта. Українська мова і література**

Запоріжжя, 2023

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Філологічний факультет

Освітня програма: Середня освіта. Українська мова і література

Мова навчання: українська

Розробники: З.О. Митяй, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови;
Н. С. Мажара, асистент кафедри української і зарубіжної літератури;
В. М. Пачева, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови;
Т.В. Сіроштан, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови;
Ю.М. Єгорова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української і зарубіжної літератури

Компонент 1. Навчальна (фольклорна)

Найменування показників	Рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма навчання – всього 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов'язкова	
Блоків–3	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: денна форма навчання – 90	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 30/2	Спеціальність: 014.01 Середня освіта. Українська мова і література	Семестр	
		2-й	2-й
		Вид контролю: є складовою освітнього компонента «Фольклор з фольклорною практикою» та оцінюється комплексно з екзаменом у кінці Семестру.	

Компонент 2. Навчальна (діалектологічна)

Найменування показників	Рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма навчання – всього 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов'язкова	
Блоків–	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: денна форма навчання – 90	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 30/2	Спеціальність: 014.01 Середня освіта. Українська мова і література	Семестр	
		4-й	4-й
		Вид контролю: екзамен.	

Компонент 3. Навчальна (літературно-красознавча)

Найменування показників	Рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна Форма навчання – всього 1,5	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов'язкова	
Блоків–2	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: денна форма навчання – 45	Галузь знань: 01	3-й	3-й
		Семестр	

Тижневих годин для денної форми навчання: 20/2	Освіта/Педагогіка	6-й	6-й
	Спеціальність: 014.01 Середня освіта. Українська мова і література	Вид контролю: залік	

Компонент 4. Навчальна (лексикографічна)

Найменування показників	Рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма навчання – всього 1,5	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов'язкова	
Блоків –	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: Денна форма навчання – 45	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 20/2	Спеціальність: 014.01 Середня освіта. Українська мова і література	Семестр	
		6-й	6-й
		Вид контролю: залік.	

Компонент 5. Виробнича (педагогічна)

Найменування показників	Рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма навчання – всього 9	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов'язкова	
Блоків – 3	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: Денна форма навчання – 270	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання:	Спеціальність: 014.01 Середня освіта. Українська мова і література	Семестр	
		8-й	8-й
		Вид контролю: Диференційований залік.	

2. Мета навчальної практики

Метою навчальної практики (фольклорної) є розширити, закріпити та систематизувати теоретичні знання, отримані під час вивчення освітнього компонента «Фольклор з фольклорною практикою»; виявити універсальні, етнічні та локальні традиції досліджуваної території, встановити ареальні особливості побутування окремих творів, жанрів, обрядів; укласти реєстри зібраного матеріалу.

Метою навчальної практики (діалектологічної) є закріплення основних положень курсу “Українська діалектологія з діалектологічною практикою”, практичне ознайомлення із діалектними текстами для глибшого розуміння процесів і законів розвитку української літературної мови.

Метою навчальної практики (літературно-краєзнавчої) є ознайомитися з автентичними особливостями рідного краю, поглибити знання з історії Мелітопольщини, навчитися застосовувати методики краєзнавчих досліджень для вивчення культурно-мистецьких надбань регіону, зокрема літературного процесу ХХ – початку ХХІ ст., для подальшого використання форм і видів літературно-краєзнавчої роботи в подальшій професійній діяльності.

Метою навчальної практики (лексикографічної) є формування в здобувачів-філологів систематизованих наукових знань про традиційні нові підходи щодо класифікації різних типів словників, оволодіння базовими термінами лексикографії, а також вироблення систематизованих практичних навичок укладання наукових текстів лексикографічного типу та оволодіння базовими прийомами та механізмами лексикографічної параметризації.

Метою виробничої практики (педагогічної) є практична підготовка висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців у галузі «Освіта» з широким доступом до працевлаштування в закладі середньої освіти та подальшого навчання, розвиток професійно-педагогічних знань та вмінь, індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів української мови і літератури та англійської мови і літератури; закріплення і поглиблення психолого-педагогічних знань та вмінь здобувачів, формування у майбутніх педагогів уявлення про особливості виховної роботи в школі, виховування інтересу і любові до професії вчителя, вивчення передового досвіду учителів-словесників.

3. Перелік компетентностей, які набуваються під час проходження навчальних та виробничих практик

Навчальних:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), цінувати різноманіття та мультикультурність; діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.

Виробничих:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної

спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ФК5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

4. Результативного навчання

Навчальних практик:

ПРН 1. *Знає* сучасні філологічні засади навчання української мови та літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні.

ПРН 2. *Пояснює* особливості розвитку української мови та літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; *порівнює* мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

Виробничих практик:

ПРН 1. *Знає* сучасні філологічні засади навчання української мови та літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні.

ПРН 2. *Пояснює* особливості розвитку української мови та літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; *порівнює* мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

ПРН 3. *Володіє* комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

ПРН 4. *Володіє* навичками аудіювання й створення текстів різних стилів і жанрів та застосовує ці вміння в процесі формування мовленнєвої компетентності здобувачів освіти.

ПРН 5. *Застосовує* різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 6. *Використовує* гуманістичний потенціал української мови та літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.

ПРН 7. *Володіє* особистісно орієнтованим, діяльнісним, компетентнісним та іншими сучасними підходами до викладання української мови та літератури, застосовує український

та міжнародний досвід навчанні здобувачів освіти.

ПРН 8. *Володіє* методами й методиками діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератури; *уміє* здійснювати педагогічний супровід.

ПРН 9. *Використовує* закони аналізу лінгвістичних одиниць для моделювання подібних у стандартних і нестандартних мовленнєвих ситуаціях, *застосовує* різні види аналізу мовних одиниць, визначає їх місце в тексті й мовленні, *розуміє* взаємозв'язок та ієрархію таких одиниць.

ПРН 10. *Має* критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

5. Програма навчальних практик

5.1. Фольклорної:

БЛОК I. Наративні жанри

ТЕМА 1. Казки

Особливості побутування і оповіді казок про тварин; чарівні казки; соціально-побутові, родинно-побутові та героїчні казки.

ТЕМА 2. Легенди і перекази

Апокрифічні, історичні, космогонічні легенди. Легенди про демонічних істот, чудодійні рослини, небачених тварин. Перекази та легенди про історичне минуле народу, суспільно-політичні події.

ТЕМА 3. Анекдоти

Природа народного гумору. Огляданекдотів: сільських, міських, соціальних, молодіжних.

ТЕМА 5. Маліжанри народного епосу

Осягнення світу та життєвої мудрості в прислів'ях та приказках. Специфіка загадок як жанру фольклору.

БЛОК 2. Народна лірика

ТЕМА 6. Календарно-обрядова поезія

Види календарно-обрядових пісень: весняний, літній, осінній і зимовий цикли.

ТЕМА 7. Родинно-побутові та родинно-обрядові пісні

Пісня як невід'ємний елемент життя селянина. Пісні про кохання та сімейне життя. Голосіння, замовляння. Традиційні образи в колискових. Поза обрядова лірична пісня.

ТЕМА 8. Соціально-побутові пісні

Відтворення життя різних соціальних прошарків народу. Загальних огляд козацьких, чумацьких, наймитських, заробітчанських пісень тощо з урахуванням специфіки досліджуваного регіону.

Блок 3. Народний ліро-епос

ТЕМА 9. Історичні пісні, думи та балади

Специфіка історичних пісень. Образна система дум досліджуваного регіону. Особливості метаморфоз у баладах.

5.2. Діалектологічної:

Тема 1. Новітні підходи до актуальних завдань практики.

Тема 2. Джерела та їх роль у дослідженні територіальних діалектів.

Тема 3. Вимоги до роботи в діалектному середовищі.

Тема 4. Основні етапи навчальної практики (діалектологічної).

Тема 5. Вимоги до оформлення звітної документації та до захису звітів.

5.3. Літературно-краєзнавчої:

БЛОК I. Духовне та творче надбання рідного краю

ТЕМА 1. Історія виникнення літературної творчості на теренах Мелітопольщини.

ТЕМА 2. Літературна творчість та історія релігій.

ТЕМА 3. Художня література та історія рідного краю.

БЛОК 2. Діячі культури рідного краю

ТЕМА 4. Забуті й знані імена.

ТЕМА 5. Видатні постаті рідного краю в літературі та фольклорі.

ТЕМА 6. Вплив засобів масової інформації на формування естетичних і літературних уподобань мелітопольців.

ТЕМА 7. Література рідного краю.

5.4. Лексикографічної:

Тема 1. Лексикографічна парадигма: базові терміни і аспекти типології словників.

Тема 2. Словник як різновид лексикографічної продукції.

Тема 3. Енциклопедична (поняттєва) лексикографія.

Тема 4. Структура процесу енциклопедичного лексикографування.

Тема 5. Загальномовна лексикографія.

Тема 6. Етимологічна лексикографія.

Тема 7. Статистична, навчальна, корпусна, комп'ютерна лексикографія.

5.5. Виробничої (педагогічної):

БЛОК I. Навчальна робота в школі.

БЛОК II. Виховна робота в школі.

БЛОК III. Науково-дослідницька робота в школі.

6. Критерії оцінювання за видами завдань

Навчальна практика (фольклорна)

Форми і методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та критерії до їх зарахування
Контроль за якістю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, застосуванням набутих практичних навичок відбувається постійно впродовж усього терміну Проходження практики у формі порад,	За результатами проходження навчальної (фольклорної) практики оцінювання знань і вмінь здобувачів вищої освіти відбувається на підставі комплексу критеріїв:

<p>консультацій, пояснень тощо. Застосовується групова та індивідуальна перевірка виконаних завдань. Під час групової перевірки керівник визначає рівень колективних дій, злагодженість та згуртованість під час виконання загальних завдань. Індивідуальна перевірка дає можливість з'ясувати, якими професійними якостями оволодів кожен здобувач, виявити недоліки та окреслити шляхи їх подолання. Важливою формою контролю також є самоконтроль, правильна організація якого забезпечує реалізацію принципів свідомості, активності, міцності знань, умінь та навичок практикантів.</p> <p>Методами перевірки є бесіди, консультації та обмін досвідом між практикантами, завдяки яким контролюється хід практики та правильність виконання пошуково-дослідних завдань. Проведення практики забезпечує перевірку теоретичних знань, набутих під час вивчення освітнього компонента «Фольклор з фольклорною практикою»; вироблення умінь творчо застосовувати їх на практиці, вирішувати складні творчі завдання, самостійно здійснювати аналіз власних здібностей та практичних навичок.</p> <p>Формою контролю практики є диференційований залік, що оцінюється комплексно з екзаменом за освітнім компонентом «Фольклор з фольклорною практикою» наприкінці семестру.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – якість знань здобувачів вищої освіти та вміння застосовувати їх на практиці; – вміння систематизувати, класифікувати та узагальнювати інформацію; – рівень сформованості умінь та навичок практичної роботи здобувачів вищої освіти як майбутніх фахівців; – вміння робити аргументовані висновки; – якісне виконання завдань під час перебування на базах практики; – правильне оформлення документації; – рівень оволодіння інноваційними технологіями з фаху; – підготовка презентацій та індивідуальних пошуково-дослідних завдань. <p>Навчальна (фольклорна) практика оцінюється за 100-бальною школою:</p> <p>Оцінку «відмінно» (90-100 балів) здобувач отримує, якщо всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено глибоке розуміння теоретичних знань та вміння творчо їх застосовувати. Враховується сумлінне виконання всіх завдань практики, високий рівень удосконалення своїх знань, умінь та навичок, пов'язаних із особливостями професійної діяльності. Матеріали опрацьовано, проаналізовано, правильно оформлено та подано у визначений термін. Повністю розкрито тему індивідуального завдання, зроблено чіткі висновки щодо досліджуваного питання.</p> <p>Оцінку «добре» (83-89 балів) здобувач одержує, якщо завдання практики виконані</p>
--	--

правильно, але недостатньо повно. Практикант виконував завдання керівників практики, удосконалював на практиці свої знання з історії української літератури та літературного краєзнавства. Матеріали подано у визначений термін, але недостатньо систематизовано. Індивідуальне завдання виконано та логічно викладено. Відповіді на запитання під час заліку загалом правильні.

Оцінку «добре» (74-81 бал) здобувач отримує, якщо завдання практики виконано повно, але було допущено кілька не дуже грубих помилок. Практикант виконував завдання керівника практики, удосконалював свої знання та навички з фаху. Матеріали подано у визначений термін, але є певні невідповідності або оформлено з помилками. Тему індивідуального завдання розкрито, але логіка викладу порушена. Під час відповідей на запитання орієнтується у змісті практики.

Оцінку «задовільно» (64-73 бали) здобувач отримує, якщо завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Знання теоретичного матеріалу продемонстровано з деякими недоліками, недостатньо сформовані основні вміння та навички. Матеріали практики опрацьовано з помилками, бракує аналізу. Індивідуальне завдання виконано, але не розкрито тему. Відповіді на запитання під час заліку неповні.

Оцінка «задовільно» (60-63 бали) ставиться здобувачеві, якщо завдання практики виконано з помилками або не в

	<p>повному обсязі. У теоретичних знаннях виявлено недоліки, бракує сформованих вмінь та навичок зі спеціальності. Матеріали опрацьовано частково, оформлено неправильно, слабо аргументовані висновки й узагальнення, індивідуальне завдання виконано частково. Відповіді на запитання під час заліку неповні.</p> <p>Оцінку «незадовільно» (35-59 балів) здобувач отримує, якщо більшість завдань навчальної практики не виконані. Практикант не володіє теоретичними знаннями, не може дати відповіді на поставлені запитання. Виявлені проблеми із виконанням завдань, не сформовано вміння проводити відповідні види роботи. Матеріали недбало опрацьовано, оформлено з помилками.</p> <p>Оцінку «незадовільно» (1-34 бали) здобувач отримує, якщо завдання навчальної практики не виконано.</p>
--	--

Навчальна практика (діалектологічна)

Форми і методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та критерії до їх зарахування
Колоквіум	10 балів – у повному обсязі демонструє вміння правильно обирати об'єкт і предмет дослідження, збирати та аналізувати відомості про населений пункт, респондентів, застосовувати методи діалектологічних досліджень під час збирання, опрацювання діалектних матеріалів та виконання індивідуальних завдань, правильно виявляти й аналізувати

мовні явища, оцінювати їх відповідність часу, значущість, узагальнювати і робити висновки. Правильно, відповідно до вимог, оформлює звіт про проходження практики, не припускається помилок. Дас вичерпні відповіді на всі запитання під час захисту звіту.

9 балів – правильно обрано об'єкт і предмет дослідження, зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, респондентів, правильно застосовано методи діалектологічних досліджень під час збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, виявлено й проаналізовано значну більшість мовних явищ, оцінено їх відповідність часу, значущість, узагальнено і зроблено висновки. Майже правильно, відповідно до вимог, оформлено звіт про проходження практики. Дано правильні відповіді на всі запитання під час захисту звіту.

8 балів – правильно обрано об'єкт і предмет дослідження, зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, респондентів, правильно застосовано методи діалектологічних досліджень під час збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, виявлено й проаналізовано більше половини мовних явищ, оцінено їх відповідність часу, значущість, узагальнено і зроблено висновки. Відповідно до вимог, з незначними огріхами, оформлено звіт про проходження практики. Дано правильні відповіді майже на всі запитання під час захисту звіту.

7 балів – правильно обрано об'єкт і предмет дослідження, із незначними відхиленнями зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, респондентів, правильно застосовано методи діалектологічних досліджень під час збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, виявлено й проаналізовано більше половини мовних явищ, оцінено їх відповідність часу, значущість, узагальнено і зроблено висновки. Відповідно до вимог, з незначними огріхами, оформлено звіт про проходження практики. Дано правильні відповіді більше, ніж на половину запитань під час захисту звіту.

6 балів – правильно обрано об'єкт і предмет дослідження, із незначними відхиленнями зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, респондентів, правильно застосовано методи діалектологічних досліджень під час збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, виявлено й проаналізовано половину мовних явищ, не завжди оцінено їх відповідність часу, значущість, зроблено нечіткі висновки. З огріхами оформлено звіт про проходження практики. Дано правильні відповіді на половину запитань під час захисту звіту.

5 балів – правильно обрано об'єкт і предмет дослідження, із незначними відхиленнями зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, респондентів, не завжди правильно застосовано методи Діалектологічних досліджень під час

збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, виявлено й проаналізовано менше половини мовних явищ, не завжди правильно оцінено їх відповідність часу, значущість, зроблено нечіткі висновки. З огріхами оформлено звіт про проходження практики. Дано правильні відповіді на половину запитань під час захисту звіту.

4 бали – не завжди правильно обрано об'єкт дослідження, відчутні труднощі у визначенні предмета дослідження, зі значними відхиленнями зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, респондентів, не завжди правильно застосовано методи діалектологічних досліджень під час збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, виявлено й проаналізовано не всі мовні явища, не завжди оцінено їх відповідність часу, значущість, зроблено висновки з огріхами та оформлено з огріхами звіт про проходження практики. Дано правильні відповіді менше, ніж на половину запитань під час захисту звіту.

3 бали – не завжди правильно обрано об'єкт дослідження, відчутні значні труднощі у визначенні предмета дослідження, зі значними відхиленнями зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, респондентів, не завжди правильно застосовано методи діалектологічних досліджень під час збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, виявлено й проаналізовано не всі мовні

	<p>явища, не оцінено їх відповідність часу, значущість, зроблено висновки зі значними огріхами та зі значними огріхами оформлено звіт про проходження практики. Дано правильні відповіді на окремі запитання під час захисту звіту.</p> <p>2 бали – не завжди правильно обрано об'єкт дослідження, відсутні значні труднощі у визначенні предмета дослідження, зі значними відхиленнями зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, респондентів, не завжди правильно застосовано методи діалектологічних досліджень під час збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, виявлено й не проаналізовано мовні явища, не оцінено їх відповідність часу, значущість, не зроблено висновки та зі значними огріхами оформлено звіт про проходження практики.</p> <p>1 бал – відсутні значні труднощі у визначенні об'єкта і предмета дослідження, зі значними відхиленнями зібрано та проаналізовано відомості про населений пункт, відомості про респондентів відсутні, не застосовано методи діалектологічних досліджень під час збирання діалектних текстів та виконання індивідуальних завдань, не виявлено й не проаналізовано мовні явища, не оцінено їх відповідність часу, значущість, не зроблено висновки та належно не оформлено звіт про проходження практики.</p>
--	--

Практика оцінюється за 100-бальною шкалою на підставі звіту, що відображає 10 основних видів діяльності:

№за/п	Види діяльності	Бали
1.	Вивчення відомостей про населений пункт	10
2.	Вибір респондентів та паспортизація відомостей про них	10
3.	Використання методів діалектологічних досліджень	10
4.	Звукозапис зв'язних текстів (або опитування респондентів)	10
5.	Запис зв'язних текстів фонетичною транскрипцією (або опитування респондентів)	10
6.	Опрацювання зв'язних текстів (або опитування респондентів)	10
7.	Виявлення діалектних особливостей	10
8.	Підбиття висновків	10
9.	Складання і оформлення звіту	10
10.	Захист звіту	10
11.	Разом:	100

Літературно-краєзнавча

Форми і методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та критерії до їх зарахування
<p>Контроль за якістю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, застосуванням набутих практичних навичок відбувається постійно впродовж усього терміну проходження практики у формі порад, консультацій, пояснень тощо. Застосовується групова та індивідуальна перевірка виконаних завдань. Під час групової перевірки керівник визначає рівень колективних дій, злагодженість та згуртованість під час виконання загальних завдань. Індивідуальна перевірка дає можливість з'ясувати, якими професійними якостями оволодів кожен здобувач, виявити</p>	<p>За результатами проходження навчальної (літературно-краєзнавчої) практики оцінювання знань і вмінь здобувачів вищої освіти відбувається на підставі комплексу критеріїв:</p> <ul style="list-style-type: none"> – якість знань здобувачів вищої освіти та вміння застосовувати їх на практиці; – вміння систематизувати, класифікувати та узагальнювати інформацію; – рівень сформованості умінь та навичок практичної роботи здобувачів вищої освіти як майбутніх фахівців; – вміння робити аргументовані висновки;

<p>недоліки та окреслити шляхи їх подолання. Важливою формою контролю також є самоконтроль, правильна організація якого забезпечує реалізацію принципів свідомості, активності, міцності знань, умінь та навичок практикантів.</p> <p>Методами перевірки є бесіди, консультації та обмін досвідом між практикантами, завдяки яким контролюється хід практики та правильність виконання пошуково-дослідних завдань. Проведення практики забезпечує перевірку теоретичних знань, набутих під час вивчення таких освітніх компонентів, як «Історія української літератури» та «Література рідного краю»; вироблення вмінь творчо застосовувати їх на практиці, вирішувати складні творчі завдання, самостійно здійснювати аналіз власних здібностей та практичних навичок.</p> <p>Формою контролю практики є диференційований залік.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – якісне виконання завдань під час перебування на базах практики; – правильне оформлення документації; – рівень оволодіння інноваційними технологіями з фаху; – підготовка презентацій та індивідуальних пошуково-дослідних завдань; – повнота та якість відповідей на заліку. <p>Навчальна (літературно-краєзнавча) практика є окремим освітнім компонентом освітньої програми, оцінюється за 100-бальною школою. Оцінювання результатів проходження виробничої практики здійснюється комісією, як правило, з трьох осіб, склад якої призначається завідувачем відповідної кафедри української і зарубіжної літератури на засіданні кафедри із зазначенням у протоколі засідання кафедри. До складу комісії входять керівник практики від кафедри та члени кафедри української і зарубіжної літератури.</p> <p>Оцінку «відмінно» (90-100 балів) здобувач отримує, якщо всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено глибоке розуміння теоретичних знань та вміння творчо їх застосовувати. Враховується сумлінне виконання всіх завдань практики, високий рівень удосконалення своїх знань, умінь та навичок, пов'язаних із особливостями професійної діяльності. Матеріали опрацьовано, проаналізовано, правильно оформлено та подано у визначений термін. Повністю розкрито тему індивідуального завдання, зроблено чіткі висновки щодо</p>
---	--

досліджуваного питання.

Оцінку «добре» (83-89 балів) здобувач одержує, якщо завдання практики виконані правильно, але недостатньо повно. Практикант виконував завдання керівників практики, удосконалював на практиці свої знання з історії української літератури та літературного краєзнавства. Матеріали подано у визначений термін, але недостатньо систематизовано. Індивідуальне завдання виконано та логічно викладено. Відповіді на запитання під час заліку загалом правильні.

Оцінку «добре» (74-81 бал) здобувач отримує, якщо завдання практики виконано повно, але було допущено кілька не дуже грубих помилок. Практикант виконував завдання керівника практики, удосконалював свої знання та навички з фаху. Матеріали подано у визначений термін, але є певні невідповідності або оформлено з помилками. Тему індивідуального завдання розкрито, але логіка викладу порушена. Під час відповідей на запитання орієнтується у змісті практики.

Оцінку «задовільно» (64-73 бали) здобувач отримує, якщо завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Знання теоретичного матеріалу продемонстровано з деякими недоліками, недостатньо сформовані основні вміння та навички. Матеріали практики опрацьовано з помилками, бракує аналізу. Індивідуальне завдання виконано, але не розкрито тему. Відповіді на запитання під час заліку не повні.

	<p>Оцінка «задовільно» (60-63 бали) ставиться здобувачеві, якщо завдання практики виконано з помилками або не в повному обсязі. У теоретичних знаннях виявлено недоліки, бракує сформованих вмінь та навичок зі спеціальності. Матеріали опрацьовано частково, оформлено неправильно, слабко аргументовані висновки й узагальнення, індивідуальне завдання виконано частково. Відповіді на запитання під час заліку неповні.</p> <p>Оцінку «незадовільно» (35-59 балів) здобувач отримує, якщо більшість завдань навчальної практики не виконані. Практикант не володіє теоретичними знаннями, не може дати відповіді на поставлені запитання. Виявлені проблеми із виконанням завдань, не сформовано вміння проводити відповідні види роботи. Матеріали недбало опрацьовано, оформлено з помилками.</p> <p>Оцінку «незадовільно» (1-34 бали) здобувач отримує, якщо завдання навчальної практики не виконано.</p>
--	--

Лексикографічна

Форми і методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та критерії до їх зарахування
<p>Контроль за якістю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, застосуванням набутих практичних навичок відбувається постійно впродовж усього терміну проходження практики у формі порад, консультацій, пояснень тощо. Застосовується</p>	<p>За результатами проходження навчальної (лексикографічної) практики оцінювання знань і вмінь здобувачів вищої освіти відбувається за такими критеріями:</p> <p>Оцінку «відмінно» (90-100 балів) здобувач отримує, якщо всі завдання</p>

<p>групова та індивідуальна перевірка виконаних завдань. Під час групової перевірки керівник визначає рівень колективних дій, злагодженість та згуртованість під час виконання загальних завдань. Індивідуальна перевірка дає можливість з'ясувати, якими професійними якостями оволодів кожен здобувач, виявити недоліки та окреслити шляхи їх подолання. Важливою формою контролю також є самоконтроль, правильна організація якого забезпечує реалізацію принципів свідомості, активності, міцності знань, умінь та навичок практикантів.</p> <p>Методи навчання: проблемно-пошуковий метод, самостійна робота, звіт-презентація, використання програмних засобів навчального призначення (репозиторій МДПУ – http://eprints.mdpu.org.ua/).</p> <p>Методи перевірки: звіт-презентація, усне опитування, оформлення звітної документації.</p> <p>Формою контролю практики є залік.</p>	<p>практики виконано в повному обсязі, виявлено глибоке розуміння теоретичних знань та вміння творчо їх застосовувати. Враховується сумлінне виконання всіх завдань практики, високий рівень удосконалення своїх знань, умінь та навичок, пов'язаних із особливостями професійної діяльності. Матеріали опрацьовано, проаналізовано, правильно оформлено та подано у визначений термін. Повністю розкрито тему індивідуального завдання, зроблено чіткі висновки щодо досліджуваного питання.</p> <p>Оцінку «добре» (83-89 балів) здобувач одержує, якщо завдання практики виконані правильно, але недостатньо повно. Практикант виконував завдання керівників практики, удосконалював на практиці свої знання з сучасної української літературної мови та української лексикографії. Матеріали подано у визначений термін, але недостатньо систематизовано. Індивідуальне завдання виконано та логічно викладено. Відповіді на запитання під час заліку загалом правильні.</p> <p>Оцінку «добре» (74-81 бал) здобувач отримує, якщо завдання практики виконано повно, але було допущено кілька не дуже грубих помилок. Практикант виконував завдання керівника практики, удосконалював свої знання та навички з фаху. Матеріали подано у визначений термін, але є певні невідповідності або оформлено з помилками. Тему індивідуального завдання розкрито, але логіка викладу порушена. Під час відповідей на запитання орієнтується у змісті практики.</p>
--	--

Оцінку «задовільно» (64-73 бали)

здобувач отримує, якщо завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Знання теоретичного матеріалу продемонстровано з деякими недоліками, недостатньо сформовані основні вміння та навички. Матеріали практики опрацьовано з помилками, бракує аналізу. Індивідуальне завдання виконано, але не розкрито тему. Відповіді на запитання під час заліку неповні.

Оцінка «задовільно» (60-63 бали)

ставиться здобувачеві, якщо завдання практики виконано з помилками або не в повному обсязі. У теоретичних знаннях виявлено недоліки, бракує сформованих вмінь та навичок зі спеціальності. Матеріали опрацьовано частково, оформлено неправильно, слабо аргументовані висновки й узагальнення, індивідуальне завдання виконано частково. Відповіді на запитання під час заліку неповні.

Оцінку «незадовільно» (35-59 балів)

здобувач отримує, якщо більшість завдань навчальної практики не виконані. Практикант не володіє теоретичними знаннями, не може дати відповіді на поставлені запитання. Виявлені проблеми із виконанням завдань, не сформовано вміння проводити відповідні види роботи. Матеріали недбало опрацьовано, оформлено з помилками.

Оцінку «незадовільно» (1-34 бали)

Здобувач отримує, якщо завдання навчальної

	практики не виконано.
--	-----------------------

Навчальна (лексикографічна) практика оцінюється за 100-бальною шкалою.

Після завершення практики здобувачі вищої освіти мають надати керівникові практики у зазначений термін звітну документацію та оприлюднити матеріали практики на звітній конференції. Зазначені види роботи оцінюються таким чином:

	Вид роботи	Кількість балів
1	Щоденник з практики й колективний звіт	20 балів
2	Виконане індивідуальне пошуково-дослідне завдання	50 балів
3	Оформлення документації (у тому числі фото матеріали та ін. наочність)	10 балів
4	Публічний захист звіту (у тому числі участь в обговоренні)	20 балів

Виробнича (педагогічна)

Форми і методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів до їх зарахування
<p>Виробнича (педагогічна) практика (вчитель-практикант) оцінюється у 8-му семестрі. Саме тоді перевіряється здатність студента розуміти учнів, планувати освітній процес, організувати роботу учнів на уроці, організувати оцінювання навчальних досягнень учнів, керувати власним професійним розвитком.</p> <p>Усний контроль, практична перевірка під час проведення залікових уроків – <i>поточний контроль</i>, контроль виконання завдань практики – презентації, творчі звіти, оцінювання – <i>підсумковий контроль</i> – диференційований залік.</p>	<p>Максимальна кількість балів – 100 (за дисциплінами: педагогічні науки – 30 балів, українська мова – 25 балів, українська література – 25 балів, англійська мова і література – 20 балів).</p>

Критерії оцінювання видів діяльності здобувачів вищої школи з педагогіки

№п/п	Види діяльності	Бали
1	Складання індивідуального плану навчальної, методичної та виховної роботи на період практики	6 балів
2	Надання відомостей про школу, аналіз особливостей шкільної документації, специфіки плану роботи класного керівника, особливостей виховного процесу в класі	5 бали
3	Розробка і проведення залікового виховного заходу з оформленням плану-конспекту та з наданням самоаналізу уроків	7 балів
4	Аналіз виховного заходу вчителя або здобувачів-практикантів	4 бали
5	Самостійний добір і використання методик психолого-педагогічної діагностики та написання характеристики на учня.	8 балів
	Всього	30

Критерії оцінювання видів діяльності здобувачів вищої освіти з української мови і літератури

1	Виконання обов'язків студента-практиканта і дотримання трудової дисципліни (на підставі хав школах міста).	1 б.
2	Наявність документації (тематичний план, плани-конспекти уроків).	1 б.

3	<p>Розробка 6 планів-конспектів уроків за схемою:</p> <ul style="list-style-type: none"> • уміння чітко визначати мету і завдання уроку; • відповідність структури, типу заняття; • застосування сучасних методів, форм та інноваційних методик навчання 4 • насиченість програмного матеріалу уроку елементами профорієнтаційної роботи студента 	<p>1 план-конспект – 2 бали 12 балів</p>
4	<p>Ефективність проведення залікового уроку (за умови відвідування методистом залікового уроку або надання студентом відеоматеріалу):</p> <ul style="list-style-type: none"> • реалізація мети уроку, розкриття теми уроку; • знання фактичного матеріалу з теми уроку, вільне володіння матеріалом; • мовленнєва грамотність; • логічна послідовність етапів уроку, завершеність кожного етапу; • раціональне використання часу на уроці; • уміння тримати увагу учнів, володіти класом; • контроль за знаннями та оцінювання відповідей учнів, мотивування оцінок; • доцільність використання наочності, ТЗН, інтерактивних засобів навчання; • уміння перебудовуватися відносно навчальної ситуації, уміння створювати проблемно-пошукові ситуації 	<p>7 балів</p>
5	<p>Розроблення і оформлення аналізу відвіданого уроку студентів (або вчителя), самоаналіз залікового уроку з рецензією та оцінкою вчителя</p>	<p>2 бали</p>
6	<p>Виготовлення наочних матеріалів; Роздаткового дидактичного матеріалу Презентація результатів практики</p>	<p>2 бали</p>

7	Всього:	25 балів
---	----------------	-----------------

7. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методи контролю

Навчальна практика (фольклорна) оцінюється у 2-му семестрі. Саме тоді перевіряється здатність здобувача вищої освіти, спостерігаючи за етнічним середовищем, виявити універсальні, етнічні та локальні традиції досліджуваної території, встановити ареальні особливості побутування окремих творів, жанрів, обрядів; укласти реєстри зібраного матеріалу. Оцінювання відбувається за критеріями, зазначеними у Програмі. Контроль за якістю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, застосуванням набутих практичних навичок відбувається постійно впродовж усього терміну проходження практики у формі порад, консультацій, пояснень тощо. Застосовується групова та індивідуальна перевірка виконаних завдань. Під час групової перевірки керівник визначає рівень колективних дій, злагодженість та згуртованість під час виконання загальних завдань. Індивідуальна перевірка дає можливість з'ясувати, якими професійними якостями оволодів кожен здобувач, виявити недоліки та окреслити шляхи їх подолання. Важливою формою контролю також є самоконтроль, правильна організація якого забезпечує реалізацію принципів свідомості, активності, міцності знань, умінь та навичок практикантів.

Методами перевірки є бесіди, консультації та обмін досвідом між практикантами, завдяки яким контролюється хід практики та правильність виконання пошуково-дослідних завдань. Проведення практики забезпечує перевірку теоретичних знань, набутих під час вивчення освітнього компонента «Фольклор з фольклорною практикою»; вироблення вмінь творчо застосовувати їх на практиці, вирішувати складні творчі завдання, самостійно здійснювати аналіз власних здібностей та практичних навичок.

Формою контролю практики є диференційований залік, що оцінюється комплексно з екзаменом за освітнім компонентом «Фольклор з фольклорною практикою» наприкінці семестру.

Навчальна практика (діалектологічна) оцінюється у 4-му семестрі. Саме тоді перевіряється здатність здобувача вищої освіти, спостерігаючи за діалектним середовищем та опрацьовуючи діалектні тексти, виявити діалектні особливості для глибшого розуміння процесів і законів розвитку української літературної мови.

Навчальна практика (діалектологічна) є складовою курсу «Українська діалектологія з діалектологічною практикою». Практиканти зобов'язані виконувати програму практики. Контроль за виконанням завдань покладається на керівника практики. Оцінювання відбувається за критеріями, зазначеними у Програмі.

Формою контролю практики є екзамен, що оцінюється комплексно з екзаменом за освітнім компонентом «Українська діалектологія з діалектологічною практикою» наприкінці семестру.

Навчальна практика (літературно-краєзнавча) оцінюється у 6-му семестрі. Саме тоді перевіряється здатність здобувача вищої освіти, спостерігаючи за автентичними особливостями рідного краю, виявити знання з історії Мелітопольщини, уміти застосовувати методики краєзнавчих досліджень для вивчення культурно-мистецьких надбань регіону, зокрема літературного процесу ХХ – початку ХХІ ст., для подальшого використання форм і видів літературно-краєзнавчої роботи в подальшій професійній діяльності.

Оцінювання відбувається за критеріями, зазначеними у Програмі. Формою контролю практики є диференційований залік.

Навчальна практика (лексикографічна) оцінюється у 6-му семестрі. Саме тоді перевіряється здатність здобувача вищої освіти виявити систематизовані наукові знання про традиційні й нові підходи щодо класифікації різних типів словників, показати оволодіння базовими термінами лексикографії, а також перевіряється вироблення практичних навичок укладання наукових текстів лексикографічного типу та оволодіння базовими прийомами та механізмами лексикографічної параметризації.

Оцінювання відбувається за критеріями, зазначеними у Програмі. Формою контролю практики є залік.

Виробничая практика (педагогічна) оцінюється у 8-му семестрі. Самостійно перевіряється: здатність здобувача вищої освіти виявити професійно-педагогічні знання та вміння, індивідуальні творчі здібності з української мови і літератури та англійської мови і літератури; психолого-педагогічні знання та вміння, здійснення виховної роботи в школі, запозичення передового досвіду учителів-словесників.

Оцінювання відбувається за критеріями, зазначеними у Програмі. Формою контролю практики є диференційований залік.

9. Рекомендована література

До навчальної (фольклорної) практики

1. Вовчак А., Довголюк І. Документування фольклорної традиції. Засади організації і проведення фольклористичного польового дослідження, транскрибування й архівування зібраного фольклорного матеріалу. Львів, 2014. 60 с.
2. Іваннікова Л. Фольклористика Півдня України: сторінки історії. Запоріжжя, 2008. 291 с.
3. Руснак І.Є. Український фольклор: навчальний посібник. К.: Академія, 2010. 304 с.
4. Семенов О., Базиль Л., Дятленко Т. Фахова практика вчителя-словесника: навч. посіб. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. 490 с.
5. Сивачук Н. Фольклорна практика. К.: Видавництво НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2008. 68с.

До навчальної (діалектологічної) практики

Основна

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1980. 247 с.
2. Пачева В. М. Діалекти української мови: навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене, доповнене. Мелітополь, 2021. 95 с.
3. Методичні рекомендації до навчальної дисципліни «Українська діалектологія з діалектологічною практикою». / Уклад. В. М. Пачева. Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2020. 44 с.
4. Методичні рекомендації до діалектологічної практики. / Уклад. В. М. Пачева. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. 24 с.

Допоміжна

5. Атлас української мови. Том 1. Полісся, середня Наддніпрянина і суміжні землі. / Ред. колегія: Закревська Я. В., Залеський А. М., Марчук Н. Й. (секретар), Матвіяс І. Г. (голова), Назарова Т. В., Прилипко Н. П. / Ред. тому І. Г. Матвіяс. Київ: Наукова думка, 1984. 440 с.
URL: https://www.studmed.ru/atlas-ukrayinskoyi-movitom-1_065784f9b57.html
6. Атлас української мови. Том 2. Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі. / Бандрівський Д. Г., Григорчук Л. М., Жилко Ф. Т., Закревська Я. В., Залеський А. М., Назарова Т. В., Онишкевич М. М., Приступа П. І. / Відп. ред. Я. В. Закревська. Київ: Наукова думка, 1988. 520 с. URL: https://www.studmed.ru/atlas-ukrayinskoyi-movitom2_8e98c6d5ce7.html
7. Атлас української мови. Том 3. Слобожанщина, Донеччина, Нижня Наддніпрянина,

- Причорномор'я і суміжні землі. Комплексні карти. Некартографовані матеріали. / Варченко І. О., Довгопол С. Ф., Закревська Я. В., Залеський А. М., Малахівська О. А., Марчук Н. Й., Матвіяс І. Г., Назарова Т. В., Прилипко Н. П. / Відп. ред. А. М. Залеський, І. Г. Матвіяс. Київ: Наукова думка, 2001. 272 с. URL: https://www.studmed.ru/atlas-ukrayinskoji-movi-v-troh-tomah-tom3_662f3cf29c0.html
8. Березовська Г. Г. Українська діалектологія: навчальний посібник. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 154 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/4778>
9. Гримашевич Г. І. Українська діалектологія: Курс лекцій. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 176 с.
10. Гриценко П. Ю. Загальнослов'янський лінгвістичний атлас – новий етап дослідження слов'янських мов. Вісник НАН України. 2014. № 6. С. 21-30. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/69585/05-Grytsenko.pdf?sequence=1>
11. Кобирилка Г. С., Рябець Л. В. Українська діалектологія: витоки та перспективи. Українська мова. 2018. № 4. С. 92-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrm_2018_4_10
12. Пачева В. М. Діалектологічні дослідження степової України XIX – початку XXI ст. Українознавчий альманах. Вип. 9. Київ - Мелітополь, 2012. С.171-176.
13. Пачева В. М. Вокалізм українських запорізько-надазовських говірок. Знакові величини у формуванні лінгвального образу світу українців: колективна монографія. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 217 с. (с. 69-90). URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4254/>
14. Пачева В. М. Консонантизм українських запорізько-надазовських говірок. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. 2017. № 11. Т. 25. Випуск 23(2). С. 122-129. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4243/>
15. Пачева В. М. Фонетичні особливості запорізько-надазовської говірки с. Берестового. Закарпатські філологічні студії. Випуск 14. Том 2. Ужгородський національний університет, 2020. С. 64 – 69. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10040/>
16. Пачева В. М. Морфологічні особливості українських запорізько-надазовських говірок. Закарпатські філологічні студії. Випуск 13. Том 1. Ужгородський національний університет, 2020. С.87-93. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10039/>
17. Суховій О. О. Українська діалектологія: навчальний посібник для практичних занять. Київ: Фенікс, 2014. 216 с.
18. Торчинська Н. М. Українська діалектологія: навчальний посібник. Хмельницький, 2017. 158 с. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/5732>
19. Юсікова О. В. Із спостережень над динамікою архаїчних лексичних одиниць говірки села Хоробичі Городнянського району Чернігівської області. Лінгвістика: Збірник наукових

праць. №1 (36) Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2017. С.112-119. URL:
http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/lingvistyka_1362017.pdf

До навчальної (літературно-краєзнавчої) практики

1. Іваннікова Л. Фольклористика Півдня України: сторінки історії. Запоріжжя, 2008. 291 с.
2. Корицька Г.Р. Література рідного краю: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: просвіта, 2002 . 72 с.
3. Курманська В.А., Заменягре О.М. Література Мелітопольщини: навчально-методичний посібник. Мелітополь, 2004. 96 с.
4. Літературний світовид Мелітопольщини: хрестоматія / упоряд.: Н.В. Зайдлер, О.М. Гончаренко; за ред. О.В. Бабакової. Мелітополь: ТОВ «ВБ ММД», 2009. 485 с
5. Семенов О.,Базиль Л., Дятленко Т. Фахова практика вчителя-словесника: навч. посіб. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. 490 с.
6. Тронько П. Українське краєзнавство в ХХ столітті / наук. ред. В.А. Смолій; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Київ, 2002. 84 с.

До навчальної (лексикографічної) практики

1. Васильчук В. Лексикографія як наука (основи лексикографування). Проблеми семантики слова, речення та тексту: збірник наукових праць. К.: КНЛУ, 2006. Вип. 16. С. 20- 28.
2. Гордієнко Н. Сучасна лексикографія як об'єкт лінгвістики. Українська мова: науково-теоретичний журнал. 2011. № 3. С. 67–73.
3. Демська - Кульчицька О.М. Лексикографія: між ремеслом і наукою. Наукові записки На УКМА. Філологічні науки. Т. 85. К.: Вид. дім На УКМА, 2008. С. 3-9.
4. Демська О. Вступ до лексикографії: Навчальний посібник. К.: НАУКМА, 2010. 266 с.
5. Дубічинський В.В. Лексикографія української мови. Конспект лекцій. Харків: НТУ ХПІ, 2002. 56 с.
6. Дубічинський В.В. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології: навчальний посібник. Х.: НТУ ХПІ, 2004. 164 с.
7. Зубець Н. Українська лексикографія другої половини ХХ- початку ХХІ століття: навчальний посібник для студ. вищих навч. закл. Запоріжжя, 2008. 124 с.
8. Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика. Львів, 2005. 174 с.
9. Лендау С. Словники: мистецтво та ремесло лексикографії. К.: К.І.С., 2012. 480 с.

10. Перебийніс В.І., Сорокін В.М. Традиційна і комп'ютерна лексикографія: навчальний посібник. К.: Вид. центр КНЛУ, 2008. 218 с.
11. Полюга Л. Складові елементи словників: із досвіду лексикографа. Записки з українського мовознавства: збірник наукових праць. Одеса, 2006. Вип. 16. С. 299-307.
12. Полюга Л. Структура і функції словникових статей у лексиконах різних типів / Л. Полюга // Українська історична і діалектна лексика: збірник наукових праць. Львів, 2003. Вип. 3. С. 16-23.
13. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. За редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ: Сімик, 2011. 272 с.
14. Тараненко О.О. Лексикографія. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія, 2004. С. 296-297.
15. Широков В.А. Комп'ютерна лексикографія. К: Наукова думка, 2011. 351с.
16. Широков В. А. Феноменологія лексикографічних систем: Монографія. К.: Наукова думка, 2004. 327 с.

Додаткові джерела

1. Бондар О.І. Українське діалектне словникарство початку ХХІ ст. Вісник Одеського національного університету. Серія філологія. Т. 17. Вип. 4. 2012. С. 5-17.
2. Боярова Л.Г. Проблема розмежування полісемії та омонімії термінів у лексикографічній практиці. Вісн. Харк. нац. ун-туім. В.Н.Каразіна: Сер. «Філологія». 2005. № 666. Вип. 45. С.18–20.
3. Боярова Л.Г. [Словникова кодифікація і термінологічна норма \(90-іпрр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.\) // Українське мовознавство : Міжвідом. наук. зб. К. : Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка, 2008. Вип. 38. С. 25-29.](#)
4. Боярова Л.Г. [Термінологічна лексика в загальномовному тлумачному словнику. Лексикографічний бюлетень. К., 2008. Вип. 17. С. 13-24.](#)
5. Вокальчук Г. Етапи становлення і розвитку українського авторського словникарства Особливості лексикографічної фіксації новотворів / Г.Вокальчук // Проблеми й перспективи авторської лексикографії. “Регіональний” словник поетичних неолексем (Рівненщина). Острог, 2008. С. 5-57.
6. Іваштенко О.О., Сагаровський А.А. Методологія і методика укладання ідіодіалектного словника. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Сер.: Філологія. 2009. № 843. Вип. 55. С. 114-119.
7. Максимчук В.В. Особливості лексикографічного представлення авторських лексичних новотворів у сучасних неологічних словниках. Наукові записки. Серія філологічна. Острог, 2010. Вип. 17. С. 256-264.

8. Мовчун Л. До питання про вироблення засад української римографії. *Українське мовознавство*. 2008. Вип. 38. С. 139–142.
9. Полюга Л. Українські історичні словники в контексті слов'янської лексикографії. *Проблеми слов'янознавства*. Вип. 51. 2000. С. 195-198.
10. Русанівський В.М., Клименко Н.Ф. Від універсальної бази лінгвістичних знань до комп'ютерного укладання словників. *Мовознавство*. 1995. № 4-5. С. 3-10.
11. Русанівський В.М., Широков В.А. Інформаційно-лінгвістичні основи сучасної тлумачної лексикографії. *Мовознавство*. 2002. № 6. С. 7-48.
12. Сабодаш І. Зведений тематичний словник як вид лексикографічної праці. *Волинь – Житомирщина: Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. Вип. 10. 2003. С. 195-205.
13. Сабодаш І. Українська діалектна лексикографія післявоєнного періоду. *Językukraiński: współczesność – historia*. Red. F. Czyżewski, P. Hrycenko. Lublin, 2003. S. 93-106.
14. Симоненко Л. Тлумачно-перекладна лексикографія. Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті. К., 2011. С. 308–314.
15. Сологуб Н. Словники мови письменників. *Лінгвістика: об'єкт-стиль, мета-оцінка*. Збірник наукових праць, присвячених 70-річчю від дня народження проф. С.Я.Єрмоленко. Відп. ред. ак. НАН України В.Г.Скляренко. К., 2007. С. 133-138.
16. Тименко Л. Лексикографічні праці в Інтернеті (описово-аналітичний огляд). *Лексикографічний бюлетень*. 2007. Вип. 15. С. 58–62.
17. Хобзей Н. Діалектна лексикографія сьогодні. *Укр. мовознавство*. 2008. Вип. 38. С. 254-256.
18. Хобзей Н. Сучасне українське діалектне словництво. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Вип. 15. 2006. С. 819-826.
19. Цимбалюк-Скопненко Т. Українська авторська лексикографія: здобутки та перспективи. *Українська мова*. 2010. № 9. С. 3-14.
20. Широков В.А. Всеукраїнський лінгвістичний діалог у контексті теорії лексикографічних систем. *Мовознавство*. 2003. № 6. С. 3-7.
21. Широков В.А. Гуманітарна традиція і технологічний статус мови. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 128–132.
22. Широков А.В., Манако В.В. Організація ресурсів національної словникової бази. *Мовознавство*. 2001. № 5. С.3-13.
23. Широков В.А., Рабулець О.Г., Шевченко І.В., Костишин О.М., Якименко М.К. Технологічні основи сучасної тлумачної лексикографії. *Мовознавство*. 2002. № 6. С. 49-86.

1. www.nbuv.gov.ua—офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
2. Офіційний сайт філологічного факультету;
3. Бібліотека Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького;
4. litopys.org.ua
5. izbornyk.org.ua

До виробничої практики (педагогічної)

1. Закон України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 № 1556-VII). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>;
2. Закон України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>;
3. Запровадження елементів STEAM-технологій в освітній простір гімназії: методичний посібник/Ж. В. Федірко, Н. В. Дуняшенко. – Кропивницький: КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2020. – 80 с.
4. Інформаційно-комунікативні технології для якісної сучасної освіти. Методичний посібник : Українсько-польський досвід у програмі «Класна школа»/ Ред. Вербицька П., Лучинська А., Магерський І. Педан-Слепухіна О. — Львів, 2016. — 178 с.
5. Класифікатор професій: ДК 003: 2010 / [розроб.: М. Гаврицька та ін.]. – К.: Соцінформ: Держспоживстандарт України, 2010. – 746 с.;
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>;
7. Організація освітнього процесу в школах України в умовах карантину: аналітична записка/ Л. Гриневич, Л. Ільч, Н. Морзе, В. Прошкін, І. Шемелинець, К. Линьов, Г. Рій]. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 76 с.
8. Педагогіка якості освіти: планування роботи закладу загальної середньої освіти: науково-практичний коментар у запитаннях та відповідях [Електронне видання]/ І. Г. Осадчий. – Київ: ДООУ «Навчально-методичний центр з питань якості освіти». – 65 с.
9. Положення про освітню програму підготовки здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (наказ від 03.04.2020р. №07/01-05) URL: <https://mdpu.org.ua/osvita/monitoring-yakosti-osv-diynosti/>

10. Постанова Кабінету міністрів України від 25.06.2020 № 519 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>;

11. Почни з головного: навчально-методичний збірник-тренажер з питань вивчення законодавства України у сфері загальної середньої освіти / Моравська Н.С., Ящишин І.В., Музика М.С., Ручаковський А.М.: управління Державної служби якості освіти у Тернопільській області. – 2020.

12. GoogleSites (Сайти) як засіб узагальнення професійного досвіду педагогічного працівника : практичний посібник/ К. Р. Колос. – Житомир : Видавництво «О. О. Євенок», 2016. – 99 с

9. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Реалізація на уроках іноземної мови педагогічного досвіду педагогів новаторів [Електронний ресурс] : <http://referatok.com.ua/pedagogika/realizaciya-na-urokah-inozemnoji-movipedagogichnogo-dosvidu-pedagogiv-novatoriv>

2. A Guide to Continuing Professional Development – Formal observations. (2012) London: British Council. [online] Available from: https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/filefield_paths/c226_cpd_formal_observations_report_v4_1.pdf.

3. Borg, S. (2015) Teacher Research for Professional Development in Innovation in English Language Teacher Education / Pickering, G. and Gunashekar, P. (Eds.). New Delhi: British Council. P. 23 – 28.
[online] Available from:

http://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/attachments/tec14_papers_final_online.pdf.

4. Borg, S. (2017) Twelve tips for doing teacher research in University of Sydney Papers in TESOL. [online] Available from: http://faculty.edfac.usyd.edu.au/projects/usp_in_tesol/pdf/volume12/Article06.pdf

5. British Council. Continuing professional development. [online] Available from: <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers>.

6. British Council (2012) Creating an inclusive learning experience for English language learners with specific needs: Case studies from around the British Council's global network. [online] Available from: <http://www.teachingenglish.org.uk/article/creating-inclusive-learning-experience-english-language-learners-specific-needs>.

7. Budden, Jo. Writing activities. [online] Available from: www.teachingenglish.org.uk/activities/writing-activities.

